
Llenguatges d'especialitat i terminologia

PID_00242420

Ona Domènech Bagaria
Rosa Estopà Bagot

Material docent de la UOC

Ona Domènech Bagaria

Llicenciada en Filologia Catalana (1990) i màster en Lingüística aplicada: planificació i serveis lingüístics (1994) per la Universitat de Barcelona, doctora en Lingüística (2006) per la Universitat Pompeu Fabra i professora dels Estudis d'Arts i Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya. Té una àmplia experiència en el camp de l'assessorament lingüístic (com a correctora i traductora), i també en la recerca i la docència en l'àmbit dels llenguatges d'especialitat, la terminologia i la neologia (com a membre del grup IULATERM de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra).

Rosa Estopà Bagot

Llicenciada en Filologia Catalana (1992) per la Universitat de Barcelona, màster en Ciències de l'audició i patologia del llenguatge (1993) per la Universitat Autònoma de Barcelona, doctora en Lingüística (1999) per la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i professora titular de l'Àrea de Llengua Catalana i Traducció de la UPF. És membre del grup de recerca IULATERM, on duu a terme projectes de lexicografia escolar especialitzada i de terminologia mèdica i comunicació metge-pacient. Forma part de l'Observatori de Neologia de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la UPF, on treballa a la xarxa NEOXOC i en el projecte Martes Neológico.

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats per la professora: Ona Domènech Bagaria (2018)

Primera edició: febrer 2018
 © Ona Domènech Bagaria, Rosa Estopà Bagot
 Tots els drets reservats
 © d'aquesta edició, FUOC, 2018
 Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
 Disseny: Manel Andreu
 Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
 Dipòsit legal: B-1.013-2018

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Què diferencia un text de la llengua general, produït en una situació quotidiana, d'un text científic, tècnic o jurídic? Quines característiques tenen el català científic o el català jurídic? Per què en català l'equivalent de *bullying* és la forma *assetjament escolar*? Què és un terme? Com es fa un diccionari terminològic? Aquestes són algunes de les preguntes a les quals volem donar resposta amb aquests materials de l'assignatura *Llenguatges d'especialitat i terminologia*, amb l'objectiu que arribem a conèixer les característiques principals dels anomenats *llenguatges d'especialitat*, fent un èmfasi especial en la redacció de textos científics i tècnics en català; paral·lelament, ens aproximarem a la terminologia en tant que camp de coneixement teòric i aplicat que té com a objecte d'estudi el terme o unitat lèxica especialitzada; això ens permetrà abordar l'elaboració de vocabularis i diccionaris especialitzats, la resolució de consultes terminològiques puntuals i també conèixer els nombrosos recursos terminològics que actualment ens ofereix Internet.

En el primer mòdul us oferim una aproximació a les produccions lingüístiques que es generen en els àmbits especialitzats, tant des d'una perspectiva teòrica com aplicada. D'una banda, exposem els diferents enfocaments teòrics dels estudis duts a terme, des de la lingüística, sobre els textos especialitzats, tant pel que fa a la seva denominació i delimitació conceptual, com pel que fa a la seva caracterització. D'altra banda, fem una aproximació aplicada als textos especialitzats, per tal de conèixer les tipologies i els gèneres textuais més representatius, així com les recomanacions de redacció que ens poden ser més útils per produir textos que siguin adequats, coherents, cohesionats i correctes.

A continuació, el segon mòdul se centra en la delimitació de l'objecte d'estudi de la terminologia, és a dir, el terme o unitat terminològica. D'una banda, ens ofereix una aproximació a la terminologia com a disciplina, per conèixer-ne els orígens, l'evolució i les principals línies de pensament actual. I de l'altra, ens dóna a conèixer els principals organismes i centres de producció de terminologia que trobem tant en l'àmbit autonòmic, com en l'estatal, l'uropeu i l'internacional.

Finalment, el tercer mòdul ens permet aproximar-nos a les aplicacions terminològiques que són fruit de les necessitats que generen diverses activitats relacionades amb la representació i la transmissió del coneixement especialitzat. D'una banda, repassarem les diferents nocions utilitzades pels teòrics de la terminologia en relació amb la pràctica terminològica i veurem els principis teoricometodològics que han de guiar qualsevol treball que es faci en terminologia. D'altra banda, farem un recorregut aplicat per les fases i criteris que

s'han de tenir presents quan es treballa en terminologia per arribar a elaborar productes terminològics que siguin adequats a les necessitats dels professionals que les han d'utilitzar.

Objectius

Els objectius que heu d'haver assolit després d'haver treballat els materials didàctics de *Llenguatges d'especialitat i terminologia* es poden resumir de la manera següent:

1. Prendre consciència de la importància que tenen els textos especialitzats per a l'activitat terminològica, tant teòrica com aplicada.
2. Relacionar els avenços científics i tècnics amb el desenvolupament dels estudis sobre els llenguatges especialitzats.
3. Conèixer la diversitat denominativa i la pluralitat d'enfocaments al voltant de l'estudi del text especialitzat.
4. Identificar les principals característiques que permeten caracteritzar el text especialitzat.
5. Constatar i conèixer la variació que presenta la comunicació especialitzada.
6. Prendre consciència que, malgrat les dificultats històriques i sociolingüístiques, des dels orígens fins als nostres dies els diferents àmbits especialitzats del saber també s'han expressat en llengua catalana.
7. Adquirir una visió panoràmica de les característiques lingüístiques dels textos especialitzats.
8. Constatar que les característiques lingüístiques atribuïdes al discurs especialitzat s'han d'entendre com a metes que cal assolir, atès que sovint no es corresponen amb les que trobem en les produccions especialitzades reals.
9. Identificar els problemes lingüístics que presenten els textos especialitzats, sobretot pel que fa a la concisió i la claredat, així com les possibles causes que els expliquen.
10. Conèixer les recomanacions de redacció útils per redactar textos especialitzats que siguin adequats, coherents, concisos i correctes.
11. Identificar els aspectes textuais, morfosintàctics, lèxics i formals que sovint es resolen inadequadament en la producció de textos especialitzats en llengua catalana.

12. Adquirir les competències necessàries per resoldre adequadament aquests aspectes.
13. Conèixer els orígens de l'activitat terminològica i el naixement de la terminologia com a disciplina.
14. Prendre consciència que totes les llengües són aptes per expressar el coneixement especialitzat.
15. Identificar les principals línies de pensament de la terminologia actual i constatar les diferents concepcions sobre la *unitat terminològica*.
16. Saber delimitar les nocions de *terme* o *unitat terminològica* i *paraula*.
17. Constatar que hi ha diversos tipus d'unitats que expressen coneixement especialitzat (UCE) i saber delimitar quina d'aquestes unitats es consideren *termes* a la llum de la teoria comunicativa de la terminologia (TCT).
18. Conèixer els principals organismes i centres de producció terminològica tant en l'àmbit autonòmic i estatal, com en l'àmbit europeu i internacional.
19. Delimitar la noció d'*aplicació terminològica*.
20. Presentar la utilitat de diferenciar entre *ser una unitat terminològica* i *ser una unitat terminològica pertinent* a l'hora d'elaborar un treball en terminologia.
21. Justificar i exemplificar la varietat d'aplicacions terminològiques.
22. Precisar els principis metodològics bàsics que guien la construcció d'una aplicació terminològica.
23. Distingir entre el treball terminològic puntual i el treball terminològic sistemàtic.
24. Establir quines són les fases principals del treball en terminologia, en general, i del treball terminogràfic, en concret.
25. Conscienciar d'alguns problemes que sorgeixen en l'elaboració de terminografies.
26. Mostrar la utilitat d'algunes aplicacions terminològiques tecnològiques per al treball terminogràfic.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Els textos especialitzats

Ona Domènech Bagaria

1. Llenguatges d'especialitat i textos especialitzats
2. La redacció de textos especialitzats en català

Mòdul didàctic 2

La terminologia com a disciplina: orígens, evolució, objecte d'estudi i organització

Ona Domènech Bagaria i Rosa Estopà Bagot

1. Orígens de la terminologia
2. Principals línies de pensament de la terminologia actual
3. L'objecte d'estudi de la terminologia: la unitat terminològica
4. Organització de la terminologia: organismes i centres de producció terminològica (en l'àmbit autonòmic i estatal, i en l'àmbit europeu i internacional)

Mòdul didàctic 3

Les aplicacions terminològiques

Rosa Estopà Bagot

1. La noció d'*aplicació terminològica*
2. El treball terminològic

Bibliografia

Adelstein, Andreína (2007). *Unidad léxica y significado especializado: modelo de representación a partir del nombre relacional "madre"*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. [Tesi doctoral].

Auger, Pierre; Rousseau, Louis (1987). *Metodologia de la recerca terminològica*. M. Teresa Cabré (traducció i adaptació). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Bevilacqua, Cleci Regina (1999). *Unidades fraseológicas especializadas: estado de la cuestión y perspectivas*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. [Treball de recerca de doctorat].

Cabré, M. Teresa (1992). *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries.

Cabré, M. Teresa (1999). *La terminología: representación y comunicación. Elementos para una teoría de base comunicativa y otros artículos*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

Cabré, M. Teresa; Domènech, Ona (2001). "Terminologia i tipologia textual: com establir el nivell d'especialització d'un text científicotècnic". Carmen Muñoz (coord.). *Trabajos en Lingüística Aplicada* (pàg. 543-548). Barcelona: AESLA / Unverbook.

Cabré, M. Teresa; Estopà, Rosa (2005). «Unidades de conocimiento especializado: caracterización y tipologia». A: Cabré, M. T.; Bach, C. (ed.). (2005). *Coneixement, llenguatge i discurs especialitzat*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra (pàg. 69-93). (Sèrie Monografies, 7).

Cabré, M. Teresa (2012). «Panorama de la terminologia catalana: aportacions a la terminologia general». A: *Actes de la première journée technologique realiter « des outils Pour le travail terminologique en réseau »*.

Cassany, Daniel (2006). *Esmolar l'eina. Guia de redacció per a professionals*. Barcelona: Empúries.

Domènech, Ona (1998). *Unitats de coneixement i textos especialitzats: primera proposta d'anàlisi*. Treball de recerca de doctorat llegit a la Universitat Pompeu Fabra. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya [<http://hdl.handle.net/10609/58045>].

Domènech, Ona (2007). "La noció de text especialitzat des de la perspectiva de la teoria comunicativa de la terminologia". A: Mercè Lorente i altres (eds). *Estudis de lingüística i de lingüística aplicada en honor de M. Teresa Cabré Castellví* (pàg. 241-253). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada ("Sèrie Monografies", 11).

Duarte, Carles (1990). "Els llenguatges d'especialitat". *Revista de Llengua i Dret* (núm. 14, pàg. 93-109). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Estopà, Rosa (1999). *Extracció de terminologia: elements per a la construcció d'un SEACUSE*. Tesi doctoral presentada a la Universitat Pompeu Fabra.

Estopà, Rosa (2001). "Les unités de signification spécialisées: élargissant l'objet du travail en terminologie". *Terminology* (vol. 7, núm. 2, pàg. 217-237). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Estopà, Rosa (2010). "La neologia especialitzada, repte constant per al mediador lingüístic". Eusebi Coromina; Josep M. Mestres (curadors). *Aspectes de terminologia, neologia i traducció*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Faber, Pamela; López-Rodríguez, Clara Inés (2012). «Terminology and specialized Language». A: Pamela Faber (ed.). *A cognitive linguistics view of terminology and specialized language*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.

Gregory, Michael; Carroll, Susanne (1978). *Language and Situation. Languages Varieties and their Social Contexts*. Londres/Boston: Routledge & Kegan Paul Ltd.

Gutiérrez, Bertha M. (2005). *El lenguaje de las ciencias*. Madrid: Gredos.

Hoffmann, Lothar (1998). "Característiques dels llenguatges d'especialitat". A: Jenny Brumme (ed.); M. Teresa Cabré; Mercè Lorente (dirs.). *Llenguatges d'especialitat. Selecció de textos* (pàg. 21-69). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

Kocourek, Rostislav (1991). *La langue française de la technique et de la science. Vers une linguistique de la langue savante* (2a. ed.). Wiesbaden: Brandstetter Verlag.

Lorente, Mercè; Bevilacqua, Cleci Regina; Estopà, Rosa (2002). «El anàlisi de la fraseologia especialitzada mediante elementos de la lingüística actual». A: Mercedes Correia (ed.) *Actas VI Simpósio da Rede Ibero-americana de Terminologia. Terminologia, desenvolvimento e identidade nacional*. Lisboa: Ed. Colibri/ILTEC (pàg. 647-666).

Marquet, Lluís (1995). *El llenguatge científic i tècnic* (2a. ed. revisada i actualitzada). Barcelona: Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya ("Cultura, Tècnica i Societat", 6).

Marí, Isidor (1983). "Registres i varietats de la llengua". *Com Ensenyar Català als Adults* (núm. 3, pàg. 27-39). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Mas, Josep-Àngel; Alandete, Josep (2009). *Manual de llenguatge tècnic*. València: Ed. Universitat Politècnica de València.

Rey, Alain (1979). *La terminologie: noms et notions*. París: Presses Universitaires de France.

Riera, Carles (1994). *El llenguatge científic català. Antecedents i actualitat*. Barcelona: Barcanova.

Rodríguez, Nadia; Schnell, Bettina (2005a). «La terminología: historia y evolución de una disciplina». *Manual formativo de ACTA*. 2005. (núm. 36, pàg. 83-90).

Rodríguez, Nadia; Schnell, Bettina (2005b). «La terminología: panorama actual y cooperación internacional». *Manual formativo de ACTA*. 2005. (núm. 37, pàg. 11-25).

Rodríguez, Nadia; Schnell, Bettina (2005c). «La terminología: nuevas perspectivas y futuros horizontes». *Manual formativo de ACTA*. 2005. (núm. 38, pàg. 47-54).

Sager, Juan C. (1993). *Curso práctico sobre el procesamiento de la terminología*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

Sager, Juan C.; Dungworth, David; McDonald, Peter F. (1980). *English Special Languages: Principles and Practice in Science and Technology*. Wiesbaden: Brandstetter.

Tebé, Carles (2005). *La representació conceptual en terminologia: l'atribució temàtica en els bancs de dades terminològiques*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. [Tesi doctoral].

Temmerman, Rita (1997). «Questioning the univocity ideal. The difference between Sociocognitive Terminology and traditional Terminology». *Hermes. Journal of Linguistics* (núm. 18, pàg. 51-91).

TERMCAT (1990). *Metodologia del treball terminològic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

TERMCAT (2006). *La normalització terminològica en català: criteris i termes 1986-2004*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

TERMCAT (2010). *El diccionari terminològic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.